

IT I UTBILDNINGEN. Urologikursen på läkarutbildningens termin 8 i Uppsala drivs sedan några år tillbaka delvis via en webbaserad lärplattform. Det gör att studenter utplacerade på klinisk praktik inte missar någon teoretisk utbildning när de hamnar långt från utbildningsorten. Studenter och lärare är nöjda, och man hoppas kunna utveckla utbildningsformen.

TEXTER: SARA HOLFVE FOTO: JOHAN WAHLGREN

Utbildning över nätet ger alla studenter samma teori

Det är tisdag eftermiddag på Akademiska sjukhusets urologiklinik i Uppsala. Fyra läkarstudenter ska ha ett webbaserat seminarium tillsammans med sina fyra kursare i Falun, Västerås och Karlstad. Urologen Truls Gårdmark ska hålla i seminariet. De utlokaliserade studenterna syns på små bilder på en dataskärm och hörs genom en högtalare på bordet. Ljudet är lite dåligt till en början och bilderna är knäckiga, men studenterna är glada och stämningen är uppsluppen.

Seminariet idag handlar om akut urologi och man börjar med ett patientfall. Truls Gårdmark frågar hur studenterna tycker man ska behandla patienten. Han får lite olika

»Det vore roligt om detta koncept skulle bli mer allomfattande. Det finns oändliga möjligheter och vi har lärt oss mer och mer under resans gång«, säger utbildningsansvarige Johan Heinius.

svar. Vilken typ av kateter ska vi använda här? Vad säger Karlstad om det? Bilderna på skärmen växlar så att en ort i taget syns lite större. Har vi botat patienten nu? Kom igen nu – får jag något bud?

Sedan hösten 2004 har urologikursen på termin 8 i Uppsala använt sig av lärplattformen Ping Pong i undervisningen. Från kursstart ligger allt kursmaterial tillgängligt i en databas som går att använda sig av vid kontakt mellan lärare och elev. Allt administrativt finns också där, såsom kalender och utvärderingar. Och så kan man alltså använda plattformen för seminarier på distans.

Bakgrunden till att man införde systemet hänger ihop med den kliniska praktiken. I och med att läkarstudenterna i Uppsala blev allt fler växte behovet av att låta fler studenter gå klinisk placering på andra sjukhus i regionen – målet är att studenterna ska få träffa så många patienter som möjligt. Möjligheten till utlokalisering har funnits sedan länge men risken har då funnits att dessa studenter missar delar av den teoretiska utbildningen.

– Det ska vara lika för alla oavsett var man gör sin placering. Det är trist om de utlokaliserade ska känna sig depor-

terade, säger Truls Gårdmark.

Han får medhåll av sin kollega Johan Heinius, urolog och utbildningsansvarig:

– Studenterna som var utlokaliserade var missnöjda med att de missade undervisningstillfällen. De hamnade vid sidan av.

De två menar att i och med att man kombinerar utbildningen med lärplattformen får studenterna det bästa av teori och praktik. Truls Gårdmark påpekar att man inte vill ta bort det personliga mötet med studenterna utan att detta ska fungera som komplement. Tanken är man har kliniskt arbete på dagen, och när man får tid över kan man titta på studiematerialet när det passar.

Lärplattformen kommer inom kort att användas under hela termin 8 på läkarutbildningen i Uppsala. Men det är bara under urologins 2-veckorspraktik som man har infört systemet fullt ut och även ger seminarier på distans. Seminarium över nätet hålls en gång varannan vecka, och alla kandidater har gemensamma seminarier i Uppsala på fredagar.

Systemet är inte öppet för alla utan bara behöriga lärare och studenter tillåts logga in. En säkerhetsåtgärd förstås, men ibland en nackdel, menar Truls Gårdmark.

»Det ska vara lika för alla oavsett var man gör sin placering. Det är trist om de utlokaliserade ska känna sig deporterade.«

– Ibland lägger vi ut sådant material som man skulle vilja visa för hela världen, säger han.

De menar att det också kan finnas en risk för att lärplattformen fylls på med för mycket information.

– Man får passa sig i sin glädje över detta så att det inte blir för mycket material och länkar, säger Johan Heinius.

Det stora bekymret har varit att hitta datorer till de studenter som är utlokaliserade. De har behövt använda en dator med ett nätverk utanför sjukhuset för att kunna delta i seminarier via Internet.

– Men vi jobbar för att sjukhusen ska öppna upp sina nätverk så att studenterna kan logga in på vilken dator som helst, säger Johan Heinius.

Det gäller också att engagera de läkare som tar hand om studenterna på regionsjukhusen. Lärargruppen samlas före varje terminsstart för att en utvärdering.

– Det måste finnas en bra

Läkarstudenter i Uppsala, (fr v) Claes Öhberg, Kristina Lewander, Maria Tydén och Julia Aulin, har webbseminarium i akut urologi tillsammans med sina kurskamrater i Falun, Västerås och Karlstad. På en dataskärm ser de sina kursare (infälld bild). Högtalaren ligger på bordet. Längst till vänster sitter läraren Truls Gårdmark, som håller i dagens seminarium. Webbseminarier är ett sätt att ge alla studenter likvärdig teoretisk utbildning oavsett placering under praktiken.

handledning på de sjukhus vi samarbetar med och vi måste hitta undervisningsintresserade läkare. Många säger att »vi tar gärna emot läkarkandidater för handledning men huvudansvaret för undervisningen måste Uppsala stå för«. Vi svarar att »Vi tar hand om den teoretiska undervisningen om ni tar hand om det kliniska«, säger Johan Heinius. Urologi är en bristspecialitet, vilket kan innebära en hel del stress och att man inte har tid att ta hand om kandidaterna på ett bra sätt.

– Men det här är vår chans att entusiasmera studenterna för vår specialitet och underlätta rekryteringen i framtiden, tillägger Truls Gårdmark.

Studenterna får inte välja var de ska vara placerade under sin 2-veckorspraktik, men de får komma med önskemål. Någon av placeringarna på termin 8 ska studenterna vara på annat sjukhus än Akademiska i Uppsala, om man inte har särskilda skäl, som till exempel småbarn. Anestesiplaceringen gör alla studenter i Uppsala, men på kirurgin och ortopedin är några utplacerade i Västerås, Falun, Karlstad, Gävle eller Eskilstuna. Förhoppningsvis till nästa vår är det tänkt att även de andra momenten ska ansluta sig till systemet med lärplattformen.

– Det vore roligt om detta

koncept skulle bli mer allomfattande, säger Johan Heinius. Det finns oändliga möjligheter och vi har lärt oss mer och mer under resans gång.

Utvärderingen är också en del av lärplattformen.

– Vi ber studenterna ge feedback så att vi kontinuerligt kan förändra systemet, säger Johan Heinius.

Han berättar att det många tycker kan bli bättre är handledningen. Introduktionen har också kritiserats. En del studenter har också tyckt att databasen har varit rörig och man har haft svårt att få överblick.

– Då tog vi bort en massa funktioner, säger han.

Johan Heinius har varit utbildningsansvarig för 2-veckorskursen i urologi termin 8 sedan 1999. Han och Truls Gårdmark gick en utbildning på Uppsala Learning Lab (se

ruta), innan de började använda det webbaserade undervisningssystemet.

– Det här har varit möjligt tack vare att vi båda två fick möjlighet av vår professor Per-Uno Malmström att gå utbildningen. Vi var ändå borta en dag i veckan under ett halvårs tid, så han ville också satsa på det här, säger Johan Heinius.

En annan förutsättning för att driva igenom projektet är enligt Johan Heinius och Truls Gårdmark att de själva är utbildningsintresserade. Det har varit bra att vara två för att diskutera idéer.

– Vi har haft mycket hjälp av varandra. Jag skulle definitivt inte ha kommit hit ensam, säger Johan Heinius.

Innan allt undervisningsmaterial kunde läggas ut i databasen var man också tvung-

IT I UTBILDNINGEN

en att gå igenom alla utbildningsbitar, vilket gav en bättre struktur på utbildningen, menar de.

Kommunikationen med studenterna och administrationen fungerar bättre nu.

– Att ringa och söka studenter och stoppa lappar i fack är borta. Vi säger till studenterna att vi vill att de kollar Ping Pong varje dag, säger Johan Heinius.

Dagens deltagare i Uppsala, Julia Aulin, Maria Tydén, Claes Öhberg och Kristina Lewander, verkar nöjda med seminariet. Det fungerade bra och det var kul att träffa sina kursare, säger de.

– Det är bra att de som är utlokaliserade inte missar något seminarium. I vilken stad man än befinner sig kan man delta,

■ Vad är Ping Pong?

Många universitet och högskolor använder sig av webbaserade undervisningsmiljöer, lärplattformar, som ger studenter tillgång till kurser via en vanlig webbläsare.

Uppsala universitet använder lärplattformen Ping Pong.

Universitetet driver Uppsala Learning Lab, som tillhandahåller Ping Pong och undervisar universitetets lärare om IT-användning. Uppsala universitet har betalat för att få använda tjänsten så den kostar, enligt Johan Heinius, inget extra för läkarutbildningen.

det är bra, säger Julia Aulin.

Hur fungerar lärplattformen för övrigt?

– I början var det lite krångligt att hitta men det går bra nu. Det jag tittar mest på är seminarier, veckoschemat och mina meddelanden, säger Maria Tydén. Det är mindre stressande än ett vanligt system. Här vet man från början hur mycket man ska göra.

Julia Aulin håller med:

– Man har koll på läget. Jag vet att detta är det som förväntas av mig under kursen, och det blir inga överraskningar i slutet.

Att databasen skulle innehålla för mycket material håller de inte med om.

– Det som inte är så bra är att samma föreläsningmaterial finns på flera ställen i Ping Pong, säger Claes Öhberg.

Han menar också att systemet hade kunnat utnyttjas mer.

Läkarstudenterna antecknar flitigt i diskussionen om ett patientfall. I bakgrunden syns skärmen med deltagarna på distans.

– Alla seminarium hade kunnat fungera såhär, det är bara att sätta upp en kamera, säger han.

De är nu inne på sin andra placering och verkar tycka att handledningen har fungerat bra.

– Lärarna är engagerade i undervisningen, säger Kristina Lewander.

– Det märks att de tycker att det är kul, till exempel i och med att de har startat detta med Ping Pong, säger Julia Aulin. ■

Hanna Åsberg, ordförande i MSF:

Lärplattform är en bra princip

Hanna Åsberg, ordförande i Medicine studerandes förbund och student på termin 9, som själv har erfarenhet av en lärplattform i sin utbildning i Umeå, är positiv till systemet.

– Det är en jättebra princip att man kan ta del av hela kursmaterialet genom att logga in när som helst. Men det krävs en del av lärarna som

ska lägga in materialet. Man visste inte alltid om det som låg där var aktuellt. En del material kunde vara inaktuellt och ibland saknades material.

Hanna Åsberg

Under hela hennes termin 8 i höstas användes lärplattformen, men några webbaserade seminarier hade man inte, berättar hon.

– Men det mesta som ingår i kursen i skriftlig form låg där: schema, målbeskrivning, kursutvärdering och en dugga som vi kunde öva på hur många gånger vi ville. ■

Hygienbristerna störst bland läkarna

Bristande hygienrutiner oror Socialstyrelsen, som presenterat sin granskning av ett 80-tal vårdenheter över hela landet inom intensivvård, internmedicin, kirurgi, ortopedi, infektion, tandvård och primärvård, se även LT nr 5/2007, sidorna 304–7.

Den vanligaste bristen var att använda arbetsrock med lång ärm och att inte ta av sig armbandsur och ringar. Detta var särskilt vanligt i primärvården.

Läkargruppen får heller

inte introduktion och fortbildning i hygienfrågor i samma utsträckning som annan vårdpersonal. Detta gällde även infektionsklinikerna.

De största bristerna gällde uppföljning. Bland annat är underrapporteringen av vårdrelaterade infektioner omfattande. Bland läkarkåren finns missuppfattningen att inte alla vårdrelaterade infektioner ska rapporteras. En sådan infektion alltid är en avvikelse, enligt Socialstyrelsen. ■

Bristande äldreomsorg ökar stressen för alla

Trots att de äldre blir allt fler har antalet boende i äldreboende minskat de senaste åren, med 18 000 platser till 100 400 år 2005, enligt Socialstyrelsens senaste lägesrapport om äldreomsorgen.

Under samma period har drygt 2 500 platser på sjukhus försvunnit, se även LT nr 6/2007, sidorna 396–7.

Utvecklingen leder till ökad stress i hela vården och omsorgen av de äldre, såväl på sjukhus som i primärvården

och i kommunernas vård och omsorg.

Att allt fler tvingas bo kvar hemma trots hög ålder och sjukdom leder till ökade vårdbehov på de äldreboenden som finns och ställer högre krav på utbildad personal inom hela den ansträngda äldreomsorgen, något som kommunerna inte lever upp till.

Inte heller får de anhöriga som ytterst drabbas det inflytande och stöd som de behöver, enligt Socialstyrelsen. ■